

2020

Guide om vandsamarbejder

DANVA

Danske
Vandværker

Guide om vandsamarbejder

Udgivet

14 februar 2020

Layout

Irene Blak Villadsen
Danske Vandværker

Forside: © Ole Silkjær

Foto: © Adobe Stock

Bidragssydere:

NIRAS A/S
Ceres Allé 3
8000 Aarhus C

+45 8732 3232
cth@niras.dk

Udgives af:

Danske Vandværker
Solrød Center 20C, 1.
2680 Solrød Strand,

info@danskevv.dk
Tlf: 5614 4242

Dansk Vand- og Spildevandsforening
Vandhuset
Godthåbsvej 83
8660 Skanderborg

København
Vester Farimagsgade 1, 5. sal.
1606 København V

Tlf: 70 21 00 55
danva@danva.dk

Forord

DANVA og Danske Vandværker udgav i 2007 en vejledning, der redegør for mulighederne for samarbejde, dels om driftsforhold og dels om grundvandsbeskyttelse /1/. Denne guide er et supplement til vejledningen fra 2007 og er målrettet til vandsamarbejder med fokus på grundvandsbeskyttelse.

I 2019 er der indgået en bred aftale i Folketinget om målrettet grundvandsbeskyttelse i de såkaldte boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Det medfører, at kommunerne inden udgangen af 2022 skal gennemgå BNBO for at vurdere, hvilke der skal beskyttes. Har kommunerne ikke beskyttet BNBO inden udgangen af 2022 indføres generelt sprøjtetforbud. DANVA og Danske Vandværker ser vandsamarbejder som et godt redskab til gennemførelse af opgaven.

Denne guide har til formål at give gode råd til, hvordan vandsamarbejder etableres, og hvilke aktiviteter der med fordel kan løses i fællesskab i et vandsamarbejde, herunder beskyttelse i BNBO.

Guiden henvender sig primært til vandforsyninger, vandråd og kommuner og omfatter jura, etablering, drift og finansiering af aktiviteter med særlig vægt på BNBO. Guiden er en del af det materiale, der stilles til rådighed for kommuner og vandforsyninger i medfør af den politiske aftale.

I guiden dækker ordet vandforsyning over alle almene vandforsyninger fra små vandværker til store selskaber med flere vandværker. Betegnelsen vandsamarbejde anvendes her om vandsamarbejder med fokus på grundvandsbeskyttelse.

Indhold

1	Muligheder for samarbejde	6
2	Etablering af et vandsamarbejde.....	8
2.1	Hvad vil vi samarbejde om og med hvem?	10
2.2	Organisering	11
2.3	Finansiering.....	13
2.4	Drift og administration.....	14
2.5	Ophør af samarbejdet	14
3	Boringsnære beskyttelsesområder	16
3.1	Aftalen om beskyttelse i BNBO	16
3.2	Virkemidler	18
3.3	Sammenhæng til øvrig planlægning og aktivitet	22
3.4	Proces og samarbejde imellem vandforsyninger, kommuner og lodsejere	22
	Referencer	30

Bilag 1: Oversigt over eksisterende vandsamarbejder

Bilag 2: Skabelon for vedtægter

Vejen til etablering af et vandsamarbejde

Denne oversigt sammenfatter de møder og emner man skal igennem ved etablering af vandsamarbejde, og når der skal indgås aftaler om beskyttelse af konkrete arealer

Vejen til aftale om beskyttelse af konkrete arealer

1

Forberedelsesfase

I denne fase fastlægges det faglige grundlag, og om der skal beskyttes.

Kommunen er primær aktør.

2

Forhandlingsfase

I denne fase fastlægges hvordan der skal beskyttes, roller og ansvar og kompetencer

Vandforsyning og lodsejer er primær aktører.

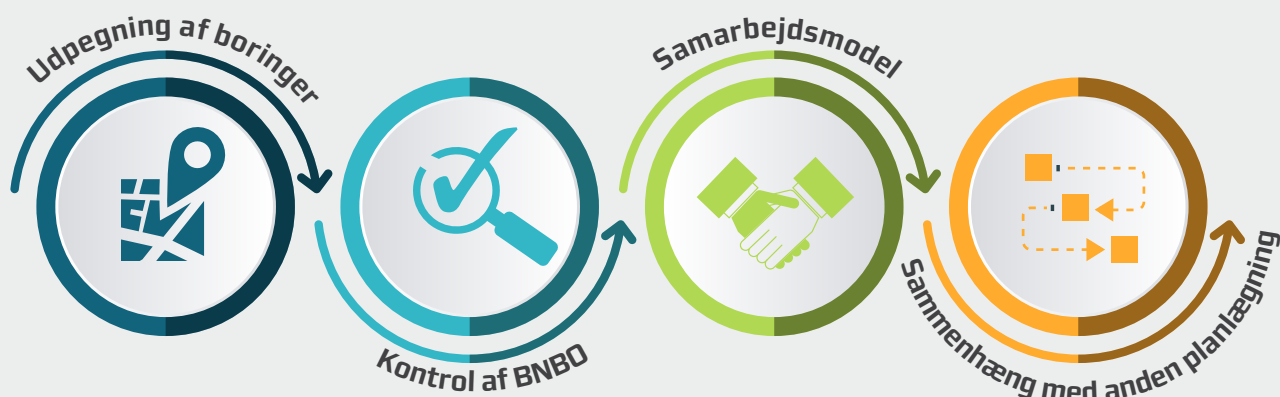
3

Gennemførelse af indsatser

I denne fase fastlægges kontraktindhold og erstatning

Aftale indgås ml kommune og lodsejer - Vandværket skal være enig. Vandværket bør ikke påtage sig tilsyn med overholdelse af aftale.

Aftale indgås

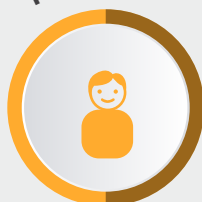

Vandforsyning

- Afstemning af ønsker ift. kommunen
- Deltagelse i vandsamarbejdet
- Kontakt til berørte lodsejere

Kommune

- Hvilke opgaver påtager kommunen sig?
- Valg af hjemmel og brug af påbud
- Kontakt til berørte lodsejere
- Afklaring af forholdet til vandsamarbejder

Lodsejer

- Forslag til arrondering
- Afklaring af ønsker om fremtidig drift på berørte arealer

- Acceptere forslag
- Fastslå om erhvervelse er den bedste løsning
- Fastslå rolle i aftalens implementering
- Udarbejde plan for finansiering

- Accept af forslag efter drøftelse med vandsamarbejde og forsyning
- Implemente aftale - herunder tilsyn
- Konflikthåndtering
- Bruge påbud hvor nødvendigt

- Give accept eller afvisning af aftale
- Eventuelt salg
- Fastlægge evt. deltagelse i implementering

Kommune og lodsejer indgår aftale: Erstatning tager udgangspunkt i vejledende takster:

1. Muligheder for samarbejde

Grundvandsbeskyttelse er en stor, kompliceret og dyr opgave, der bedst gennemføres i et samarbejde imellem kommune og vandforsyninger. Vandforsyningsloven (VFL) har siden 1998 givet mulighed for, at vandforsyninger i fællesskab gennemfører opgaver vedrørende grundvandsbeskyttelse. Et vandsamarbejde bør som udgangspunkt omfatte alle kommunens vandforsyninger.

Der er vide rammer for, hvad vandforsyningerne kan samarbejde om i et vandsamarbejde. Ifølge vandforsyningsloven kan almene vandforsyninger etablere et samarbejde med henblik på samlet varetagelse af og fordeling af udgifterne til kortlægning, overvågning og beskyttelse af vandressourcerne, og andre aktiviteter, der har til formål at forebygge eller afhjælpe forsyningsproblemer forårsaget af kvaliteten af disse vandressourcer. Vandsamarbejder kan enten etableres frivilligt eller ved påbud meddelt af kommunen. Se boks 1 for mere information om lovgrundlaget.

Hvilke opgaver vandsamarbejdet skal varetage, afhænger af de konkrete ønsker og behov. Eksempler på opgaver, der kan samarbejdes om, ses nedenfor.

- [Dyrkningsaftaler og deklARATIONER \(f.eks. BNBO\).](#)
- [Skovrejsning \(f.eks. BNBO\).](#)
- [Køb af jord \(f.eks. BNBO\).](#)
- [Gennemførelse af indsatsplaner.](#)
- [Handleplaner for bæredygtig vandindvinding.](#)
- [Sløjfning af borer og brønde.](#)
- [Overvågning.](#)
- [Informationskampagner i forhold til landbrug og haveejere.](#)

Yderligere inspiration kan ses i oversigten over eksisterende vandsamarbejder i bilag 1.

Regionale vandforsyninger strækker sig over flere kommuner og indgår i forskellige vandsamarbejder i de kommuner, de forsyner. Det giver ofte anledning til forskellige vilkår og takster. Muligheden for tværkommunale vandsamarbejder eksisterer og kræver et påbud herom. Som en del af den kommunale forberedelse anbefales at afsøge denne mulighed i samarbejde mellem den regionale vandforsyning og de respektive kommuner.

Ved frivilligt vandsamarbejde:

§ 52 B. Almene vandforsyninger kan etablere et samarbejde med henblik på samlet varetagelse af og fordeling af udgifterne til kortlægning, overvågning og beskyttelse af vandressourcerne som nævnt i § 52 a og andre aktiviteter, der har til formål at forebygge eller afhjælpe forsyningsproblemer forårsaget af kvaliteten af disse vandressourcer.

Stk. 2. Vilklårene for et samarbejde efter stk. 1 Aftales af de deltagende parter, jf. Dog stk. 3, § 48, Stk. 2, Og § 53. Det kan herunder aftales, at samarbejdet skal overtage alle eller visse af de beføjelser, som hver enkelt vandforsyning har efter denne lov med undtagelse af opkrævning af bidrag som nævnt i § 53.

Stk. 3. Energi, forsynings og klimaministeren kan fastsætte nærmere regler for samarbejder efter stk. 1, Herunder om samarbejdernes form og vilkår.

Ved påbud om vandsamarbejde:

§ 48. Hvis det skønnes nødvendigt for at sikre en planmæssig udbygning af vandforsyningen og sikre en hensigtsmæssig anvendelse, kortlægning, overvågning og beskyttelse af de eksisterende vandforekomster til drikkevandsforsyning, kan kommunalbestyrelsen efter forhandling med de berørte almene vandforsyninger påbyde samarbejde mellem almene vandforsyninger i kommunen.

Stk. 2. Vilklårene i forbindelse med samarbejdet fastsættes i mangel af enighed mellem parterne af kommunalbestyrelsen efter forhandling med de berørte parter.

Stk. 3. Miljø og fødevarerministeren kan påbyde almene vandforsyninger i forskellige kommuner at indgå i et samarbejde, jf. Stk. 1. Vilklårene i forbindelse med samarbejdet fastsættes i mangel af enighed mellem parterne af ministeren efter forhandling med de berørte parter.

Stk. 4. Miljø og fødevarerministeren kan fastsætte regler om vandsamarbejder, herunder om kommunalbestyrelsens påbud efter stk. 1 Og frister herfor samt om proceduren for og indholdet af vandsamarbejdet.

Udgifter til vandsamarbejde kan indregnes i vandprisen

§ 52 A. Ved levering af vand fra en almen vandforsyning kan der under overholdelse af den indtægtsramme eller den regnskabsmæssige kontrolramme, som måtte være fastsat for forsyningen i medfør af § 6 eller § 6 a i lov om vandsektorens organisering og økonomiske forhold, i prisen indregnes de i denne bestemmelse anførte udgifter, jf. Dog stk. 3 Og 4. Udgifterne omfatter:

9) Udgifter til rådgivning af vandforsyningens kunder om vandbesparelser, finansiering af vandbesparende foranstaltninger og deltagelse i vandværkssamarbejder og lign.

10) Udgifter til kortlægning, overvågning og beskyttelse af de vandressourcer, som anlægget indvinder fra eller i fremtiden kan forventes at indvinde fra, i det omfang en sådan supplerende overvågning og beskyttelse ud over den offentlige kortlægning, overvågning og beskyttelse er nødvendig eller hensigtsmæssig for vandforsyningsanlægget.

Etablering af et vandsamarbejde

Initiativet til dannelse af et vandsamarbejde kommer oftest fra kommunen. Kommunen kan ikke deltage i vandsamarbejdet, men kan være med til at definere nogle af rammerne for vandsamarbejdet. Det er kommunen, der vurderer omfanget af nødvendig grundvandsbeskyttelse, og er ansvarlig for dets gennemførelse. Dermed har kommunen stor indflydelse på vandsamarbejdets økonomi. Det er også kommunen, der kan vælge at påbyde vandforsyninger, at de skal indgå i vandsamarbejdet.

Kommunerne indgår på forskellig vis i de eksisterende samarbejder – oversigt over den kommunale involvering fremgår af boks 2.

Der bør etableres en struktur, hvor der arbejdes med grundvandsbeskyttelse samtidig med, at de generelle vandforsyningsudfordringer håndteres som hidtil. F.eks. kan der i vandrådet arbejdes bredt med de udfordringer, vandforsyningerne står med i dagligdagen, mens vandsamarbejdet gennemfører opgaver vedrørende grundvandsbeskyttelse.

Der er følgende to modeller til varetagelse af opgaverne i både vandrådet og vandsamarbejdet:

1. Vandrådet fortsætter selvstændigt med egne vedtægter, organisering og møderække. Vandsamarbejdet etableres selvstændigt og kører parallelt med vandrådet. Her arbejdes der udelukkende med grundvandsbeskyttelse og opgaver iht. indsatsplaner, som det f.eks. er tilfældet i Sønderborg Kommune.
2. Vandrådet og det arbejde, der hidtil har ligget her, bliver en del af vandsamarbejdet. Der skal sikres tid til at drøfte andre udfordringer end grundvandsbeskyttelse og sikres videndeling på tværs. Der er ét sæt vedtægter for den samlede forening, som det f.eks. er tilfældet i Aarhus Kommune.

I Sønderborg Kommune har de almene vandforsyninger indgået et frivilligt vandsamarbejde i Foreningen Vandsamarbejdet i Sønderborg Kommune. Sønderborg Kommune har et ansvar i forbindelse med vandsamarbejdet, idet udtræden af foreningen alene kan ske efter godkendelse af Sønderborg Kommune, og opløsning af foreningen kun kan ske efter godkendelse af Sønderborg Kommune. Derudover kan kommunen inddrages i forbindelse med forhandlinger om aftaler, der som udgangspunkt foretages af vandsamarbejdet eller den enkelte vandforsyning.

Aalborg Kommune har ikke en plads i bestyrelsen i Foreningen for grundvandssamarbejde i Aalborg, men Aalborg Kommune skal, i de tilfælde hvor der er meddelt et påbud om deltagelse i foreningen, godkende en vandforsynings udtræden af foreningen. Herudover har Aalborg Kommune, så længe de har stillet garanti for foreningens gæld, en indflydelse på visse af foreningens væsentlige forhold, idet de eksempelvis skal godkende takster, regnskaber, lånoptagning, køb, vedtægtsændringer m.v.

I Vordingborg Kommune har vandforsyningerne stiftet selskabet Grundvandssamarbejdet i Vordingborg Kommune A.m.b.a. Vordingborg Kommune har ikke særlige opgaver eller ansvarsområder for selskabet, som dermed drives uafhængigt af kommunen.

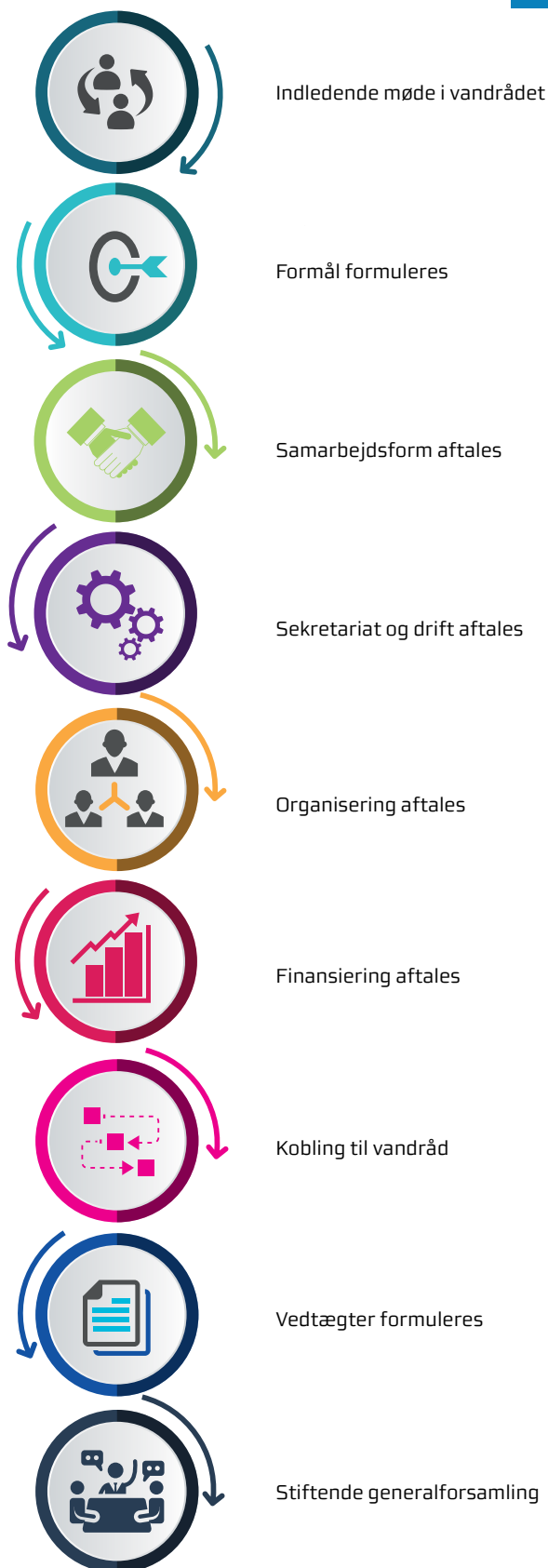
I Skanderborg Kommune har vandforsyningerne indgået et frivilligt samarbejde i Foreningen Skanderborg Vandsamarbejde. Skanderborg Kommune har ansvar for forhandlinger om aftaler og deklarerationer, mens vandsamarbejdet betaler for selve aftalerne.

Aarhus Kommune er der oprettet et vandsamarbejde i foreningsform, Foreningen Vandplanudvalget i Aarhus Kommune (VPU). Aarhus Kommune har ikke indflydelse på foreningen. Det er VPU, som forhandler, indgår og betaler for dyrkningsaftaler.

3

Vejen til etablering af et vandsamarbejde

Etablering af et vandsamarbejde tager tid. Beslutning om at indgå i et vandsamarbejde kan træffes af de enkelte bestyrelser. Hvis de enkelte vandforsyninger har behov for at fremlægge forslag om etablering af vandsamarbejde på generalforsamlingen, anbefales det at indkalde til en ekstraordinær generalforsamling.

2.1 Hvad vil vi samarbejde om, hvordan og med hvem?

Formålet med etablering af et vandsamarbejde er i fællesskab at finansiere indsatser til beskyttelse af drikkevandsressourcen samt at opnå de bedste løsninger via fællesskabet. Udgifterne vil primært gå til erstatninger til de lodsejere, der ejer de arealer, hvor der skal laves indsatser over for nitrat og/eller pesticider. En sådan fælles finansiering vil betyde, at ingen vandforsyninger bliver ramt uforholdsmæssigt hårdt økonomisk.

Den bedste løsning opnås, hvis alle vandforsyninger i kommunen frivilligt vælger at deltage i vandsamarbejdet i en kollektiv ordning, hvor opgaverne med grundvandsbeskyttelse finansieres og løses i fællesskab. Det er f.eks. tilfældet i Skanderborg.

Hvis nogle vandforsyninger vælger at stå uden for vandsamarbejdet, kan det i princippet godt lade sig gøre. Kommunen har dog mulighed for at påbyde vandforsyninger at deltage. Dette er sket i Aarhus og Favrskov, mens det i Sønderborg Kommune blev besluttet, at påbuddet skulle gives, hvis ikke der kunne etableres et frivilligt samarbejde. Det afgøres politisk i den enkelte kommune, om det skal være et krav at deltage i vandsamarbejdet.

Ved stiftelse af et grundvandssamarbejde opstår der typisk en række udfordringer, som skal håndteres i vedtægterne og af bestyrelsen.

Vigtige pointer ved etablering af vandsamarbejder:

- Formål og succeskriterier for samarbejdet skal stå klart.
- Søg inspiration hos andre vandsamarbejder.
- Vigtigt med ildsjæle der brænder for sagen, og som taler samme sprog som vandforsyningerne.
- De små vandforsyninger skal have stemmer nok til at have mulighed for indflydelse.
- Etablering af et vandsamarbejde tager tid.
- Det skal stå klart, hvem der står for indgåelse af aftaler om grund-vandsbeskyttelse.
- Afhængig af finansieringsmodel skal kommunen være villig til at stille lånegaranti.
- Den enkelte vandforsyning bestemmer selv takst-model for opkrævning af gebyr for grundvandssamarbejde.
- Der skal tages stilling til, om vandrådet fortsætter som en selvstændig enhed, når der oprettes et vandsamarbejde.

Det er op til den enkelte forening at finde gode løsninger til håndtering af udfordringer af den art, der måtte forekomme, eksempelvis via en nedsat takst i en periode.

Der kan være vandforsyninger, der allerede har investeret i grundvandsbeskyttelse, har flyttet kildeplads til et bedre beskyttet område eller ikke pt. har et beskyttelsesbehov. Den diskussion skal tages på den stiftende generalforsamling, og det bør aftales, om vandforsyningerne evt. skal have nedsat deres bidrag svarende til de seneste års udgifter for grundvandsbeskyttelse. Erfaringer viser, at udfordringer med vandkvaliteten og omkostninger forbundet med at løse dem ikke nødvendigvis kan forudses. Derfor anbefales en langsigtet kollektiv løsning for alle vandforsyninger, hvor alle indbetaler det samme beløb pr. kubikmeter.

2.2 Organisering

Hovedparten af de eksisterende vandsamarbejder er organiseret som foreninger. Nogle få er dog organiseret som andelsselskaber med begrænset ansvar (A.M.B.A.) eller interessentskaber (I/S). Det anbefales at stifte vandsamarbejdet som en forening.

En forening er en god ide, hvis man:

- Gerne vil skabe en organisation, der er åben for alle.
- Gerne vil skabe en demokratisk organisation, hvor medlemmerne er med til at træffe beslutningerne.
- Gerne vil have fordele i forhold til skat, moms og andre områder, som kun gælder almennyttige foreninger.
- Vil gøre det let at ændre formål eller nedlægge organisationen igen.
- Ikke har penge eller opstartskapital.

En forening er det, man kalder en selvstændig juridisk person. Det betyder, at en forening i juridisk forstand er i stand til at indgå aftaler, tage et ansvar, eje formue og ejendom, stifte gæld mv. På den måde er en forening juridisk set på linje med enkeltpersoner og virksomheder.

For at en forening i juridisk forstand kan godkendes som en selvstændig juridisk person, er det dog ikke nok bare at være en frivillig sammenslutning. Her skal man opfylde en række krav, som viser, at man formelt er en forening.

Der skal formuleres og vedtages et sæt vedtægter. Vedtægterne fastlægger, hvad der samarbejdes om, og hvordan der træffes beslutninger mv.

I bilag 1 ses en liste over links til en række af de eksisterende vandsamarbejders vedtægter. I bilag 2 ses en skabelon til vedtægter.

Foreningen er først stiftet, når der er afholdt en stiftende generalforsamling, hvorfra der ligger et referat. På stiftelsesmødet vælges en ledelse og vedtages et sæt vedtægter for foreningen. Disse er naturligvis forberedt på forhånd.

En forening er skattefri, hvis den udelukkende er almennyttig eller almenvælgørende, eller hvis den ikke har erhvervsmæssig indkomst. Vandsamarbejder dannet som foreninger er derfor fritaget for beskatning.

Det er vigtigt, at stemmerne tildeles på en måde, så alle medlemmer opnår en vis grad af indflydelse uanset størrelse. Stemmetildeling varierer mellem vandsamarbejderne. Eksempelvis

- én pr. medlem.
- graderet efter solgt vandmængde.
- geografiske hensyn.

Nedenfor ses et eksempel fra Sønderborg Kommune, hvor stemmetildelingen er en kombination af solgt vandmængde og geografi.

5

Organisering i Vandsamarbejdet i Sønderborg Kommune

- Organiseret som forening.
- Hvert medlem har én stemme for hver påbegyndt 100.000 m³ faktureret vandmængde pr. år.
- Dog kan et selskab ikke opnå mere end 30 % af stemmerne.
- Selskabets bestyrelse består af 6 medlemmer, hvoraf 2 medlemmer skal komme fra Als, 2 medlemmer fra den øvrige del af Sønderborg kommune og 2 medlemmer fra Sønderborg Forsyning.

2.3 Finansiering af vandsamarbejdet

Aktiviteter i vandsamarbejdet finansieres typisk ved, at den enkelte vandforsyning årligt indbetaler et bidrag pr. solgt kubikmeter. Det kan evt. suppleres med, at hvert medlem indbetaler et startindskud.

Finansieringsformen bestemmes i vedtægterne. Taksterne fastlægges på den årlige generalforsamling efter indstilling fra bestyrelsen.

Vandsamarbejder er ligesom vandforsyninger underlagt hvile i sig selvprincippet, sådan at indtægter fra medlemmernes betaling over en årrække balancerer med de omkostninger, som vandsamarbejdet har til løsning af de opgaver, der er defineret. Der bør tages stilling til, hvordan evt. tiloversblevne midler ved opløsning af samarbejdet skal fordeles, og dette bør fremgå af vedtægterne.

Normalt anvendes den solidariske løsning, hvor der opkræves én fælles kubikmetertakst for alle vandforsyningerne, uanset størrelse og forventet omfang af opgaver. Hvis der er særlig begrundelse herfor, kan det dog vælges at afvige fra den solidariske løsning og lave en differentieret opkrævning efter specifikke kriterier, herunder modregning af allerede foretagne aktiviteter. Takstmodellen skal fremgå af vedtægterne for vandsamarbejdet.

Der kan være behov for en startkapital for at kunne finansiere opgaver allerede fra dag ét. Det kan løses ved:

- En ekstraordinær indbetaling af startkapital fra medlemmerne .
- Lånefinansiering af vandsamarbejdets opgaver evt. med kommunal lånegaranti. Det skal i givet fald fremgå af vedtægterne, at vandsamarbejdet kan optage lån.

Kommunen kan i et vist omfang direkte eller indirekte deltage i finansieringen, eksempelvis ved at bidrage med ressourcer eller ved at stille garanti for vandsamarbejdets gæld.

Den enkelte vandforsyning bestemmer selv, hvordan den vil opkræve bidraget til vandsamarbejdet hos forbrugere. Det kan være som en ligelig fordelt takst pr. forbruger, en ren forbrugsafhængig takst eller en blanding heraf. Taksterne skal godkendes af kommunen.

For forsyninger omfattet af vandforsyningsloven kan bidraget til grundvandssamarbejder med fokus på BNBO medtages som en ikke påvirkelig omkostning (§ 9, stk.4, nr. 6a og b) i de situationer, hvor der indgås en frivillig aftale, uden at kommunen har tilkendegivet at ville give et påbud.

2.4 Drift og administration

En forudsætning for et velfungerende vandsamarbejde er, at der er et sekretariat til sikring af drift og administration. Der vil ofte være tale om at håndtere forholdsmæssigt store beløb, og det kræver et gennemskueligt regnskab. Størrelsen af sekretariatet afhænger af vandsamarbejdets omfang og opgaver.

Vandsamarbejdet er bindeled mellem kommune og vandforsyninger i de konkrete opgaver, det betyder, at et tæt samarbejde mellem kommuner og vandforsyninger er nødvendigt.

Vandsamarbejdet bør drøfte, hvordan det ønsker at indgå i processen frem imod indgåelse af aftaler, herunder:

- Om vandsamarbejdet skal spille en aktiv rolle i forhold til kommunens plan for, i hvilken rækkefølge BNBO skal gennemgås og i forhold til risikovurderingen.
- Om vandsamarbejdet aktivt skal deltage i arbejdet med indgåelse af aftaler.
- Om vandsamarbejdet skal indgå aftaler med eksterne rådgivere, der kan bistå under aftaleindgåelserne til sikring af, at der opnås bedst mulige aftaler.
- Om vandsamarbejdet skal have en repræsentant til stede ved de enkelte aftaleindgåelser.
- Hvordan det kontrolleres, at vilkårene i indgåede aftaler overholdes.

2.5 Ophør af samarbejdet

Så længe der er opgaver, der skal løses af vandsamarbejdet, bør det ikke være muligt at opløse dette. Ligeledes bør det ikke være muligt at udtræde af vandsamarbejdet, så længe en vandforsyning har sin berettigelse i den kommunale vandforsyningsstruktur. I vedtægterne for vandsamarbejdet i Sønderborg Kommune fremgår f.eks., at udtrædelse af foreningen eller opløsning af foreningen kun kan ske efter godkendelse af Sønderborg Kommune. Denne fremgangsmåde anbefales i skabelonen til vedtægter i bilag 2.

3. Boringsnære beskyttelsesområder

Et boringsnært beskyttelsesområde (BNBO) er et afgrænset område omkring en boring. Arealet beregnes ud fra indvindingstilladelsen og de lokale geologiske og hydrologiske forhold. Inden for dette område kan der, på grund af kort strømningstid og ringe fortynding af en eventuel forurening i grundvandet, være et særligt behov for beskyttelse mod forurening.

BNBO vil typisk omfatte et areal, der er større end både 10 meter sikringszonen og 25 meter beskyttelseszonen, som i forvejen er et pesticid, dyrknings og gødskningsfrit område (25 meter i radius) /2/. De fleste BNBO'er har et areal i intervallet 1–5 hektar. En uddybende definition og beregningsmetode kan ses i vejledning om BNBO fra 2007 /3/. Vejledningen er under opdatering, og der forventes en ny i 2020.

Det er statens opgave at udpege BNBO omkring almene vandforsyningsboringer. Størrelsen af BNBO baseres bl.a. på den indvinding, som fremgår af vandforsynings indvindingstilladelse. En gældende indvindingstilladelse er derfor en forudsætning for, at en BNBO omkring en vandforsyningsboring kan beregnes. Der, hvor der sker væsentlige ændringer i indvindingen, eller hvor der etableres nye anlæg og boringer, skal der således beregnes nye BNBO. Der vil altså være tilfælde, hvor vandforsyninger ikke har en BNBO, og derfor må beskyttelsesbehovet afvente, at ny BNBO beregnes. Selvom BNBO ikke er beregnet, anbefales vandforsyningerne alligevel at indgå i samarbejdet. De får et beskyttelsesbehov, selvom omfanget endnu er ukendt. Nye BNBO udpeges løbende gennem bekendtgørelse om udpegnings af drikkevandsressourcer. Gældende BNBO'er og BNBO'er i høring kan ses på Miljøstyrelsens miljøgis på mst.dk.

3.1 Aftalen om beskyttelse i BNBO

I 2019 er der indgået en bred aftale i Folketinget, der skal nedbringe risikoen for forurening af grundvandet fra erhvervs mæssig anvendelse af pesticider i BNBO /4/. Aftalen er udmøntet i lov, bekendtgørelse og vejledning /5/. Loven medfører, at kommunerne inden udgangen af 2022 (fase 1) skal gennemgå BNBO med henblik på at vurdere, hvilke der skal beskyttes. Har kommunerne ikke beskyttet BNBO inden udgangen af 2022 (fase 1), indføres et generelt sprøjteforbud (fase 2). Hovedindholdet i aftalen fremgår af boks 6.

I aftalen lægges vægt på, at beskyttelsen så vidt muligt skal ske via frivillige aftaler. Det er kommunens ansvar at indgå aftale med lodsejerne, og omkostninger hertil betales af kommunen selv. Derimod er det vandforsyningerne, der skal betale for erstatningerne til lodsejerne.

Hovedindholdet i den politisk aftale om sprøjteforbud i BNBO /4/

- Erhvervsmæssig anvendelse af pesticider i BNBO skal ophøre.
- BNBO er opgjort omkring 5.500 borer til almene vandforsyninger. Det samlede BNBOareal er knap 22.000 hektar, hvilket svarer til 219 km² eller ca. to gange størrelsen af Samsø. Marker udgør cirka 9.500 hektar eller 43 % af det samlede BNBOareal.
- Med aftalen pålægges kommunerne over perioden 2020–2022 at gennemgå BNBO for at sikre drikkevandet ved opkøb af jord eller brug af lokale sprøjteforbud.
- Lodsejerne kompenseres for værditab af deres ejendom, og udgifterne betales af vandforbrugere. Det vil føre til en lidt højere vandregning – ca. 812 kr. om året for en gennemsnitlig husstand.

Har kommunerne ikke sikret BNBO tilstrækkeligt inden udgangen af 2022 (fase 1), indføres et generelt sprøjteforbud (fase 2).

Beskyttelse i BNBO – en 2 faset model:

Fase 1: 2020 – 2022

- Kommuner skal gennemgå alle BNBO til almene vandforsyninger:
- Konkrete risikovurderinger
- Afsøge lokalt forankrede løsninger i samarbejde med vandforsyninger og lodsejere, som medfører ingen brug af pesticider.
- Vandforsyninger skal betale erstatning til lodsejerne for tab.

I fase 1 vil der, såfremt kommunen lægger påbud eller forbud efter gældende regler i miljøbeskyttelseslovens §§ 24 og 26 a, gives fuld erstatning efter disse bestemmelser. Erstatningen opgøres på baggrund af en konkret vurdering af konsekvenserne for den enkelteejendom.

Fase 2: 2023 –

- Generelt sprøjteforbud i BNBO såfremt kommunerne ikke er kommet i mål med beskyttelsen mod forurening med pesticider i BNBO
- Kompensationsordning for tab.

Kompensationsordningen vil indeholde mere generelle satser, som ikke bygger på en konkret vurdering af den enkelte ejendom. EU's statsstøtte-regler kan medføre, at nogle landmænd ikke kan drage fuld nytte af kompensationsordningen pga. EU's såkaldte de minimis-støtte-regler i landbrugssektoren.

3.2 Virkemidler

Når kommunens risikovurdering viser, at der er behov for beskyttelse i BNBO og øvrige områder, er der en række virkemidler, der kan tages i brug. De mest anvendte er nævnt i det følgende.

Pesticidfri drift:

Der indgås en varig aftale om pesticidfri drift af arealerne. Der betales erstatning til lodsejeren for ejendommens værdiforringelse baseret på en individuel vurdering. Typiske erstatningsniveauer fremgår af vedledningen til BNBO /5/ og af en rapport fra Københavns Universitet /9/ (se boks 8). Aftalen tinglyses på ejendommen forud for pantegæld.

Grundvandsbeskyttelse er en langsigtet investering. Derfor bør aftaler også være langsigtede. En skabelon til aftaler om pesticidfri drift findes i KL's paradigme for frivillige aftaler om grundvandsbeskyttelse i BNBO /6/.

I enkelte tilfælde kan tidsbegrænsede aftaler være en god midlertidig løsning, f.eks. hvis man ved, at en boring kun skal anvendes i en begrænset årrække. Her gives der erstatning for det forventede driftstab på arealerne i den pågældende periode.

Økologisk drift:

Arealer, der dyrkes økologisk, udgør ikke en risiko mht. pesticider, så længe de dyrkes økologisk. Økologi er en midlertidig ordning, som tegnes for fem år ad gangen. Arealerne kan herefter overgå til konventionel drift igen. Hvis lodsejeren har fået erstatning for ikke at bruge pesticider, kan der ikke samtidig opnås tilskud til økologisk drift på arealet, men lodsejeren får stadig det såkaldte basistilskud. Aftalen tinglyses på arealet, og erstatningen tilbagediskonteres til nutidsværdi. Der anvendes samme aftaleskabelon som til pesticidfri drift.

Skovrejsning:

Skov kan rejses og drives uden anvendelse af pesticider og er således et godt virkemiddel til grundvandsbeskyttelse. Lodsejeren kan søge om tilskud til privat skovrejsning i områder, der ikke er udpeget som skovrejsning uønsket. Dette gælder også, hvis vandforsyningen selv ejer arealerne. Tilskud til privat skovrejsning kan godt opnås, selvom en vandforsyning har betalt erstatning for pesticidfri drift.

Hvis vandforsyningen derimod indgår aftale om, at lodsejer skal rejse skov, så kan lodsejer ikke samtidig få tilskud til privat skovrejsning. Vandforsyningen kan informere lodsejerne om mulighederne for skovrejsning, men skal kun indgå aftale om pesticidfri drift. Vandforsyningen kan også købe arealet og selv plante skov. Der anvendes samme aftaleskabelon som til pesticidfri drift.

Ved større BNBO kan det overvejes at inddrage kommunen og skovbrugsfaglig ekspertise, der kan tage sig af driften. Der eksisterer en række eksempler på sådanne samarbejder med kommunen og f.eks. Skovstyrelsen, Hedeselskabet eller Skovdyrkerne som driftsansvarlige og medfinansierende.

Vildtremisser:

Vildtremisser er typisk små tilplantede arealer, som er for små til at opnå tilskud til privat skovrejsning, der sammensættes af træer og buske, som er attraktive for vildtet. De kan ligesom skov etableres og drives uden brug af pesticider.

Vandforsyningen kan yde et tilskud til lodsejer til etablering af vildtremisser i BNBO. Vandforsyningerne TREFOR og VandCenter Syd har på denne måde fået etableret adskillige vildtremisser.

Forpagtning:

Da grundvandet som oftest er lang tid undervejs til borerne, bør der i beskyttelsessammenhæng laves varige løsninger. Er dette ikke muligt, kan der indgås en langsigtet forpagtningsaftale på arealet i BNBO, som efterfølgende eksempelvis anvendes til braklægning, afgræsning, høslæt o.lign. Denne model er mest velegnet som et led i større projekter.

Arealet kan også videreforgaftes til en borgergruppe til anvendelse af græsning, grøntsagsdyrkning o.lign. Da der er landbrugspligt på arealet, skal det holdes i landbrugsmæssig god stand. Hvis vandforsyningen forpagter mere end 2 hektar støtteberettiget areal, har de samme tilskudsmuligheder som øvrige jordbrugere /10/.

Køb af arealet:

Et alment vandforsyningsanlæg kan som udgangspunkt købe arealer med henblik på beskyttelse af drikkevandsressourcen, hvis arealet ligger indenfor et udpeget indsatsområde jf. vandforsyningsloven /7/.

- Hvis arealet er under 2 hektar, kan landbrugspligten ophæves via en landinspektør erklæring.
- For arealer over 2 hektar skal Landbrugsstyrelsen ansøges om dispensation/tilladelse til ophævelse af landbrugspligten. Tilladelsen gives normalt, hvis der er særlige forhold, der taler for det, f.eks. beskyttelse af borerne /8/. Dog stiller Landbrugsstyrelsen som krav, at arealet gennoteres med landbrugspligt, hvis det ikke længere tjener et formål i forhold til beskyttelse af drikkevandet /8/.

Når landbrugspligten er ophævet på et areal, er der ikke krav til dets anvendelse. Vandforsyningen kan f.eks. dyrke jorden, afgræsse, braklægge, rejse skov eller bortforpagte til en borgergruppe. Vandforsyningen kan også gensælge arealet med en tinglyst deklaration om pesticidfri drift.

Etablering af skovejendom over 20 hektar:

Landbrugspligten kan ophæves på fredskovspligtige arealer over 20 hektar /8/. Det er en betingelse, at arealet er en selvstændig ejendom, og at der er eller vil blive pålagt fredskovspligt. Hvis muligheden er til stede, kan en landbrugsejendom således opkøbes med henblik på at konvertere den til en skovejendom. Som ved virkemidlet skovrejsning kan vandforsyningen betale erstatning for varigt ophør med brug af pesticider, hvorefter ejeren af ejendommen stadig kan få tilskud til privat skovrejsning.

Erstatningsjord:

Nogle lodsejere foretrækker at få erstatningsjord fremfor at få rådighedsindskrænkninger på deres jord. Erstatningsjord kan findes på flere måder:

- **Mageskifte:** To lodsejere bytter jord. Hvis en anden lodsejer ønsker at overtage det areal, der skal have rådighedsindskrænkninger, og samtidig vil bytte med et tilsvarende andet areal, kan der foretages jordbytte/mageskifte. Vandforsyningen betaler værdiforringelse for jorden, der får rådighedsindskrænkninger.
- **Arealoverførsel:** Hvis der kan findes erstatningsjord, kan det arealoverføres til lodsejers ejendom. Arealet med restriktioner kan købes af vandforsyningen, gensælges eller lodsejer kan beholde det. Den samlede værdiforringelse og omkostninger til arealoverførsel betales af vandforsyningen.
- **Jordfordeling:** Omfatter fra få op til mange lodsejere, der bytter jord samtidig. Som led i en jordfordeling opkøbes der ofte jord, som kan indgå i en jordpulje. I en jordfordeling ansættes typisk en jordfordeler, som får til opgave at få kabalen med jordfordeling til at gå op. Arealer, hvor der skal ske grundvandsbeskyttelse, kan med stor fordel indgå i en igangværende jordfordeling. Vandforsyningen kan således afsøge hos kommunen og Landbrugsstyrelsen, om der er igangværende jordfordelingsprojekter i området.

Arealtype	Sats ved pesticidfri drift – kr pr. hektar Sats: engangserstatning			Sats ved pesticidfri drift og krav til kvælstof– kr pr. hektar Sats: engangserstatning		
	Min	Max	Gennemsnit	Min	Max	Gennemsnit
Landbrugsarealer i omdrift	40.000	60.000	50.000	80.000	110.000	95.000
- udvalgte tilfælde	70.000	80.000	75.000	120.000	150.000	135.000
- Taksaktions-afgørelser	Afventer afgørelser			80.000	130.000	105.000
Landbrugsarealer med permanent græs	-	-	10.000	10.000	15.000	12.500
Skovarealer	-	-	10.000			10.000
Arealer med juletræer (højest i tilfælde af unge juletræer)	10.000	100.000	75.000	10.000	100.000	55.000
Naturarealer, søer m.m.	0	0	0	0	0	0
Udenomsarealer	-	-	40.000	-	-	40.000
Vej, læhegn m.m.	-	-	5.000	-	-	5.000
Bygninger	0	0	-	0	0	0

Beskatning af erstatning

For at SKAT vil godkende, at aftaler er indgået på ekspropriationslig-nende vilkår og dermed kan fritages for ejendomsavancebeskatning, så skal to vilkår være opfyldt:

1. Der skal på aftaletidspunktet være ekspropriationshjemmel i lovgivningen til det pågældende formål.
2. På aftaletidspunktet må det kunne påregnes, at ekspropriation vil ske i mangel af frivillig aftale, dvs. at den eksproprierende myndighed skal udvise vilje til at ekspropriere. Der skal foreligge ekspropriationsrealitet. Det skal ske ved en byrådsbeslutning.

Lodsejer kan bede SKAT om et ligningsbindende svar inden aftaleindgåelse. Derved skabes sikkerhed for, hvordan erstatningen beskattes.

3.3 Sammenhæng til øvrig planlægning og aktivitet

Der er en tæt sammenhæng mellem opgaven med beskyttelse i BNBO, indsatsplaner og vandforsyningsplaner. Beskyttelse af et BNBO kan være en del af en indsatsplan, men en indsatsplan er ikke en forudsætning for at kunne gennemføre rådighedsindskrænkninger eller indgå frivillige aftaler i BNBO.

En indsatsplan binder ikke i sig selv almene vandforsyninger, borgere og virksomheder i kommunen. Hvis et BNBO er omfattet af en indsatsplan, medfører det således ikke i sig selv retsvirkninger over for lodsejere i de enkelte områder. Lodsejeren bliver først forpligtet, når kommunalbestyrelsen meddeler rådighedsindskrænkninger i form af et påbud eller forbud, eller kommunalbestyrelsen eller en almen vandforsyning indgår en aftale om rådighedsindskrænkninger.

En indsatsplan kan rumme indsatser i forhold til forurening med pesticider, men også indsatser i forhold til andre forureningskilder, eksempelvis nitrat. Kommunen kan med fordel se indsatsen i BNBO sammen med indsatsen i regi af indsatsplanerne.

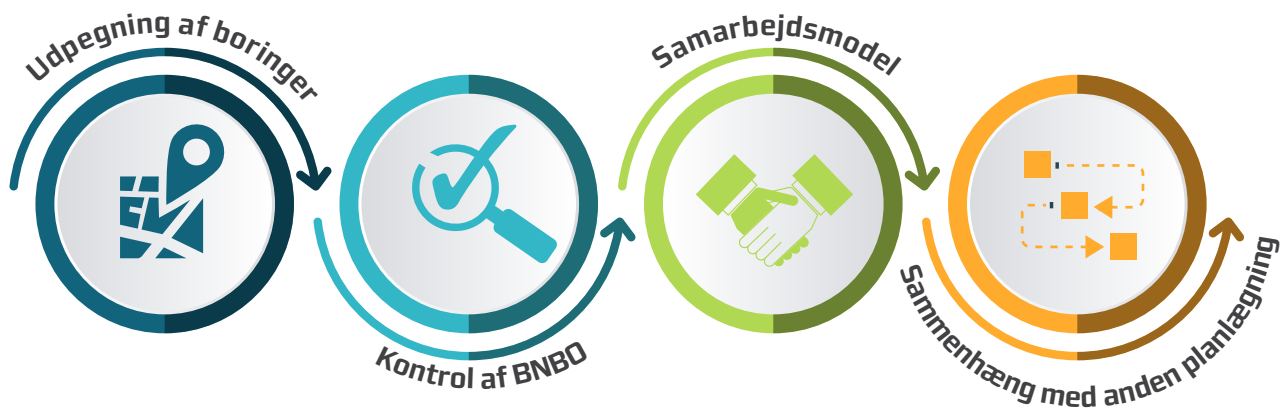
Ift. vandforsyningsplaner kan der være tale om, at BNBO ikke skal beskyttes, hvis det fremgår af en vandforsyningsplan, at boringen eller vandforsyningen tages ud af drift om få år.

Kommunens regulering inden for et BNBO kan f.eks. meddeles som påbud til lodsejerne i forbindelse med vandforsyningens indvindingstilladelse, hvis der er et dokumenteret behov herfor.

3.4 Proces og samarbejde imellem vandforsyninger, kommuner og lodsejere

Arbejdet frem imod den endelige beskyttelse kan for overskueligheden opdeles i flere faser som vist i ovenstående figur. I det følgende bliver disse faser gennemgået med hovedvægten lagt på de områder, hvor det er vigtigt, at vandforsyningerne inddrages.

Vandforsyningsplanen
- skal boring og
vandforsyning bevares?

Vandforsyningsplanen
- skal boring og
vandforsyning bevares?

Kan boringen med
fordel flyttes?

Hidtidige beskyttelses-
indsatser ifm. indsats-
planer

Giver udpegningen
faglig mening?

Er udpegningsgrund-
laget ændret?

Mangler udpegnin-
gen?

Administrativt
forlængede tilladelser

Overslag over arealer
og samlet økonomi

Nedsættelse af
vandsamarbejder

Påbud om deltagelse?

Overvejelse om
eventuelle regionale
forsyninger

Tværkommunalt
samarbejde?

Indsatsplanlæg-
ningen

Byudvikling og
arealrestriktioner

Tværkommunalt
samarbejde?

3.4.1 Forberedelsesfasen

I forberedelsesfasen er kommunen omdrejningspunktet, men det er af stor betydning, at vandforsyningerne inddrages.

3.4.1.1 Udpegning af boringer

Den første opgave, som kommunen skal have afklaret, er udpegning af de boringer, som skal beskyttes. Her er det vigtigt, at vandforsyningsplanen inddrages og eventuelt revideres, så beskyttelsen af boringerne er i tråd med planens ønsker om den fremtidige vandforsyningsstruktur i kommunen. Det er i denne fase, at kommunen eventuelt beslutter, at der ikke skal beskyttes omkring en boring, fordi den hidtidige beskyttelsesindsats er tilfredsstillende, eller fordi man ikke mener, at boringen skal indgå i den fremtidige vandforsyning. Enten fordi forsyningen ikke skal indgå i den fremtidige vandforsyning i kommunen, eller fordi boring eller grundvandsressource er af for dårlig kvalitet.

Kommunen skal også forholde sig til, om det kan være en fordel at flytte en boring. Dette kan komme på tale, hvis en nødvendig boring er af dårlig kvalitet eller ligger nær en alvorlig punktkilde.

For forsyningerne er det af afgørende betydning, at udpegningen af de beskyttelsesværdige boringer sker i tæt samarbejde mellem kommune og forsyning. Hvis kommunen ikke på et tidligt tidspunkt inddrager forsyningerne, anbefales det, at forsyningerne tager kontakt til kommunen med henblik på en drøftelse af retningslinjerne for udpegningen.

3.4.1.2 Kontrol af BNBO

Når det er klart, at en boring skal beskyttes, bør kommunen i samarbejde med forsyningen vurdere, om det beregnede BNBO er korrekt. Der kan være behov for ændringer af udpegningen, hvis indvindingstilladelsen er ændret, eller der er kommet nye informationer om de hydrogeologiske forhold.

I visse tilfælde er der ikke beregnet BNBO. Dette kan skyldes, at der ikke foreligger en endelig indvindingstilladelse, eller at der mangler en opdateret grundvandsmodel for området. I disse tilfælde er det væsentligt, at der hurtigt etableres kontakt mellem forsyning og myndigheder (kommune og Miljøstyrelsen) for at drøfte situationen og opstille en tidsplan for udpegningen.

Når der foreligger en endelig udpegning af BNBO i et område, vil det være muligt at udarbejde et overblik over arealmæssige konsekvenser og et overslag over muligt kompensationsbehov for vandsamarbejdet.

3.4.1.3 Samarbejdsmodel

Sideløbende med udpegningen af de beskyttelsesværdige borer skal der etableres en model for samarbejdet i kommunen. Det vil her være forventeligt, at kommunen vil arbejde aktivt for etablering af et vandsamarbejde, der solidarisk kan løfte finansieringen af de nødvendige kompensationer til berørte lodsejere. Her skal kommunen også tage stilling til, om der er behov for at give påbud til vandforsyninger, der ikke ønsker at indgå i vandsamarbejdet. Af hensyn til skattefritagelse er det også vigtigt, at kommunen træffer en afgørelse om, at den i tilfælde af manglende opnåelse af frivillige aftaler vil anvende påbud.

Et specielt punkt kan være behovet for at inddrage regionale vandforsyninger i samarbejdet i kommunen eller vurdering af, om der er behov for tværkommunale vandsamarbejder.

3.4.1.4 Sammenhæng med anden planlægning

Endeligt er der behov for, at BNBOplanlægningen samtænkes med anden planlægning, hvis det ikke medfører en væsentlig forlængelse af processen. Her er det oplagt at overveje, om BNBO skal samtænkes med indsatsplanlægningen. Der kan også være behov for at kigge på planer for byudvikling og for eventuelle andre planer med indflydelse på de berørte områder.

3.4.2 Forhandlingsfasen

I forhandlingsfasen flyttes fokus mere over til forsyningerne og lodsejerne i de enkelte projektområder.

Hvis kommunen varetager forhandlingerne med lodsejerne, er det nødvendigt, at vandsamarbejdet og de implicerede forsyninger får afstemt ønsker om indsatsen med kommunen, inden forhandlingerne indledes. For alle vandforsyninger vil det være nødvendigt at deltage i vandsamarbejdet, hvis man ønsker at påvirke processen. I mange tilfælde vil det være optimalt, hvis vandforsyningen indleder en kontakt til de involverede lodsejere for at få en gensidig forståelse af hinandens ønsker og udfordringer.

Ved indledningen af forhandlingsfasen skal kommunen først og fremmest have afklaret, hvilke opgaver de vil påtage sig, herunder forhandlingerne med lodsejerne. Samtidig skal de vælge, om beskyttelsen skal ske i sammenhæng med den øvrige indsatsplanlægning, eller om det skal være med udgangspunkt i Miljøbeskyttelseslovens generelle bestemmelser om beskyttelse af grundvandet.

Når kommunen har plangrundlaget i orden, skal lodsejerne og vandsamarbejdet inddrages. Dette vil oftest være i form af fællesmøder, hvor der også er mulighed for, at repræsentanter for de forskellige organisationer deltager.

For at fremme processen vil det være optimalt, hvis der på et tidligt tidspunkt indledes en afklaring af lodsejernes ønsker til arrondering af de kortlagte BNBO-arealer til drifts og brugsgrenser og ønsker om den fremtidige drift af de berørte arealer.

Afstemning af ønsker ift. kommunen

Deltagelse i vandsamarbejdet

Kontakt til berørte lodsejere

Hvilke opgaver påtager kommunen sig?

Valg af hjemmel og brug af påbud

Kontakt til berørte lodsejere

Afklaring af forholdet til vandsamarbejder

Forslag til arrondering

Afklaring af ønsker om fremtidig drift på berørte arealer

3.4.2.1 Rolle, ansvar og kompetencefordeling

Endeligt er det nødvendigt, at rollefordelingen mellem kommune og vandsamarbejde afklares, inden forhandlingerne med lodsejerne påbegyndes.

Hvis kommunen eller en rådgiver på kommunens vegne påtager sig arbejdet med at forhandle med lodsejerne, er det vigtigt, at vandsamarbejdet får etableret en løbende sparring med kommunen, så vandforsyningernes ønsker bliver hørt. Det gælder både den konkrete udformning af BNBO og ikke mindst de valgte virkemidler til beskyttelsen.

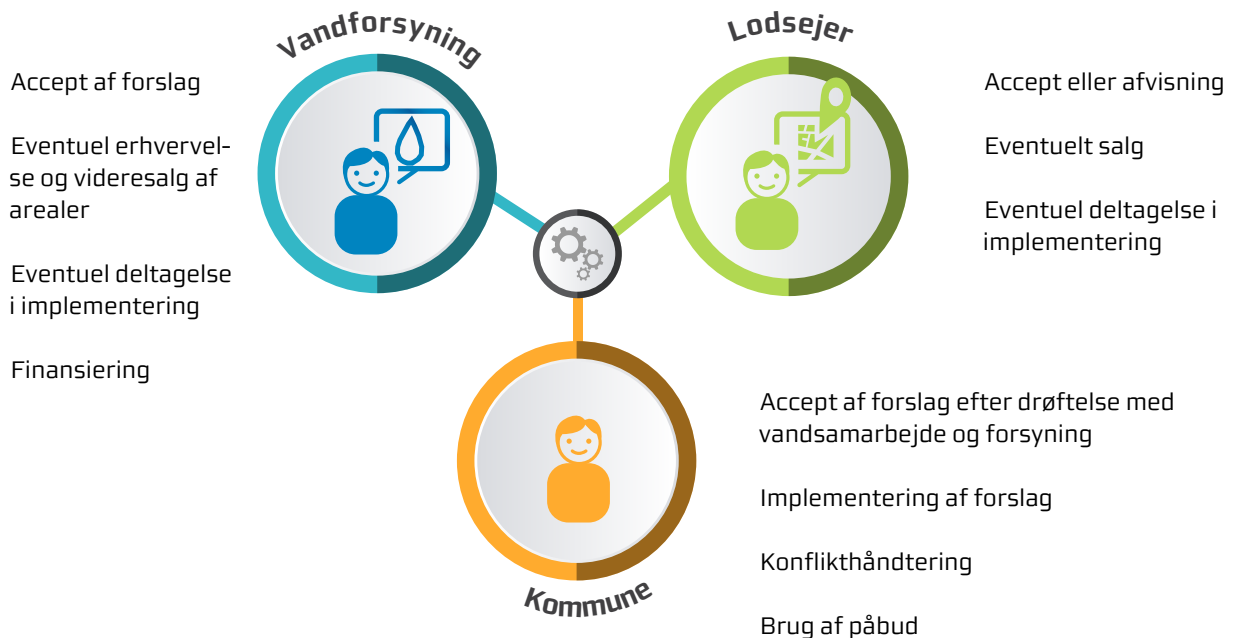
Kommunen eller vandforsyningen følger i de situationer med fra sidelinjen som betragter, med mulighed for deltagelse.

Det vil være optimalt, hvis forhandlingerne med de enkelte lodsejere ("køkkenbordsmøder") også har deltagelse af repræsentanter for vandforsyning eller vandsamarbejde.

Ender det i stedet med, at det er vandsamarbejdet, der skal føre forhandlingerne, er det klart, at vandsamarbejdet pålægges en langt større arbejdsbyrde, og det vil i de fleste tilfælde være nødvendigt at inddrage en ekstern rådgiver til at løse opgaven. Selvom det bliver vandsamarbejdet, der skal stå for forhandlingerne, vil det stadig være nødvendigt at få de enkelte forsyninger løbende inddraget.

Har kommunen af den ene eller anden årsag valgt ikke at føre lodsejerforhandlingerne, er det dog vigtigt, at kommunen kan følge arbejdet nært, så det ikke forsinkes det opfølgende myndighedsarbejde. Samtidigt har kommunen også et overordnet ansvar for, at forhandlingerne sker ud fra almindelige forvaltningsmæssige principper om proportionalitet og valg af mindst indgribende tiltag.

I denne fase må det forventes, at lodsejere efter drøftelser med deres konsulenter har fået afklaret deres ønsker til en fremtidig drift af deres arealer, og at de har fået et overblik over de økonomiske og juridiske konsekvenser af disse ønsker.

3.4.3 Gennemførelse af indsatser

3.4.3.1 Indgåelse af aftale

Når forhandlingerne med lodsejerne er tilendebragt, skal det følges op af alle parter. Først og fremmest skal parterne tage stilling til de fremkomne forslag.

Hvis der opnås en acceptabel aftale om ændret dyrkningspraksis ved en boring, så vil der som regel kun være udbetaling af erstatning tilbage for vandsamarbejdet.

Skal der erhverves arealer med henblik på enten videresalg eller jordfordeling, vil dette involvere vandsamarbejdet, hvis den berørte vandforsyning ikke ønsker eller magter opgaven.

3.4.3.2 Påbud om rådighedsindskrænkninger

Hvis der ikke opnås en frivillig aftale, skal kommunen vurdere, om det er muligt at opnå en rimelig aftale ved at fortsætte forhandlingerne, eller om man skal skride til påbud med efterfølgende vurdering af erstatning ved taksation. Når den endelige aftale er på plads, er det kommunens opgave at implementere opgaven inklusive tinglysning af aftalen. Tilsvarende vil det som udgangspunkt være kommunen, der kontrollerer aftalens overholdelse.

Der kan læses mere i KLs rapport Paradigmer for frivillige aftaler om grundvandsbeskyttelse i BNBO /6/. Heri er der samlet erfaringer fra kommuner og vandforsyninger, som allerede er i gang med aftaleindgåelse med lodsejere inkl. en skabelon for aftale med lodsejere.

3.4.4 Erstatningsfastsættelse

Ved indgåelse af frivillige aftaler om rådighedsindskrænkning anvendes samme fremgangsmåde til fastsættelse af erstatninger som ved taksation. Det vil sige, at uanset om der indgås en frivillig aftale, eller om det ender med et påbud, så er beregningsmetoden den samme.

Reglerne for fastsættelse af erstatningen fremgår af Vejloven § 115. Det fremgår heraf, at der skal betales erstatning for værdiforringelsen af ejendommen samt evt. ulemper, der påføres ejeren af ejendommen eller andre. Praksis er også at betale et beløb for sagkyndig bistand. Typiske erstatningsniveauer fremgår af vejledningen til BNBO /5/ og af en rapport fra KU /9/ (se boks 8).

Hvis ikke der kan opnås enighed om fastsættelse af erstatning mellem kommune eller vandforsyning og lodsejeren, vil spørgsmålet om erstatningen blive afgjort af taksationsmyndighederne, jf. miljøbeskyttelsesloven § 63, stk. 1.

10

Erstatning ved frivillige aftaler med lodsejere:

VFL § 13 d. En kommunalbestyrelse eller en almen vandforsyning kan for at gennemføre en indsatsplan vedtaget efter § 13 eller § 13 a indgå aftale med ejeren af eller indehaveren af andre rettigheder over en ejendom om dyrkningspraksis eller andre restriktioner i arealanvendelsen eller indgå aftale om salg af hele eller dele af ejendommen til kommunen eller den almene vandforsyning. Efter høring af den almene vandforsyning kan det i en aftale indgået af kommunalbestyrelsen bestemmes, at den almene vandforsyning helt eller delvis skal betale det beløb, der ifølge aftalen tilkommer ejeren af eller indehaveren af andre rettigheder over ejendommen under forudsætning af, at den almene vandforsyning har fordel af aftalen.

Stk. 2. En almen vandforsyning skal, inden der indgås aftale efter stk. 1, meddele indholdet af den påtænkte aftale til kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen påser, at aftalen ikke strider mod regler fastsat i medfør af lov om vandplanlægning eller indsatsplaner vedtaget efter § 13 eller vil vanskeliggøre gennemførelsen af disse planer. Fremsætter kommunalbestyrelsen inden for en frist af to uger indsigelse mod aftalen, kan denne ikke indgås.

§ 13 e. Miljøministeren kan fastsætte regler om, at kommunalbestyrelsen skal vurdere og indberette om behovet for indsatser til beskyttelse af nuværende og fremtidige drikkevandsinteresser mod fare for forurening fra erhvervs-mæssig anvendelse af pesticider i boringsnære beskyttelses-områder udpeget efter regler udstedt i medfør af § 11 a, stk. 1, nr. 6.

Referencer

1. DANVA (2007): Vejledning om vandsamarbejder. DANVA vejledning nr. 79 https://www.danva.dk/media/2682/vandsamarbejdsvejledning_samlet_200109.pdf
2. Miljøstyrelsen (2013): Vejledning om 25 meters beskyttelseszone omkring indvindingsboringer, jf. miljøbeskyttelseslovens § 21 b, jf. § 64 c. <https://mst.dk/media/121045/vejledning-om-25-meters-beskyttelseszone-omkring-indvindingsboringer-1-juli-2013.pdf>
3. Miljøstyrelsen (2007): Boringsnære beskyttelsesområder – BNBO. Vejledning fra Miljøstyrelsen Nr. 2. <https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2007/978-87-7052-458-2/pdf/978-87-7052-458-2.pdf>
4. Miljø- og Fødevarerministeriet (2019): Tillægsaftaletekst til Aftale om Pesticidstrategi 2017-2021. https://mst.dk/media/170885/tillaegsaftale_til_pesticidstrategien.pdf
5. Miljøstyrelsen (2019): Vejledning om vurdering af indsatser rettet mod erhvervsmæssig brug af pesticider i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). (Supplement til eksisterende vejledning som følge af Tillægsaftale af 11. januar 2019 til Pesticidstrategi 2017-2021). <https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2019/07/978-87-7038-093-5.pdf>
6. Kommunernes Landsforening (2019): Paradigmer for frivillige aftaler om grundvandsbeskyttelse i BNBO. https://mst.dk/media/180505/bnbo_rapport_juni_2019.pdf
7. Bekendtgørelse af lov om landbrugsejendomme § 6, stk. 1, nr. 9, jf. § 23.
8. Landbrugsstyrelsen (2018): Vejledning til Landbrugsloven. https://lbst.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Landbrug/Arealer_ejendomme/Landbrugsloven/Vejledning_til_landbrugsloven_2018.pdf
9. Jacobsen-BH (2019): Vurdering af erstatningsniveauer i forbindelse med dyrkningsrestriktioner i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). KU, IFRO Udredning 2019 / 22. https://static-curis.ku.dk/portal/files/230148368/IFRO_Udredning_2019_22.pdf
10. Landbrugsstyrelsen (2019): Vejledning om grundbetaling 2019, og generel vejledning om at søge direkte arealstøtte. https://lbst.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Tilskud/Arealtilskud/Direkte_stoette_-_grundbetaling_mm/2019/Vejledning_om_grundbetaling_2019.pdf

Læs mere på www.danskevv.dk > viden-om > grundvandsbeskyttelse > guide-om-vandsamarbejder

